

Iskate vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravljalni prostor:
2637 So. Lawrence ave.
Office of publication:
2637 So. Lawrence ave.
Telephone: Lawrence 4864.

LETO—YEAR XVII. Cena lista je \$5.00. Entered as second-class matter January 22, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., ponedeljek, 9. junija (June 9), 1924. Subscription \$5.00 Yearly. STEV.—NUMBER 135.

SOCIALISTI ŠE NEODLOČNI GLEDE LaFOLLETTA.

Govorniki na socialističnem shodu v New Yorku, ki so se ogrevali za pogodbo odcepitve od C. P. P. A., so želi burno odobravanje.

SOCIALISTIČNA STRANKA BO ZASTOPANA NA CLEVELANDSKIM KONVENCIJI.

New York, N. Y. (Fed. Press.) — Če bo La Follette kandidiral za predsednika Združenih držav kot neodvisen republikanec, je veliko vprašanje, kako ga more podpirati socialistična stranka, ne da bi prenehala biti socialistična? To vprašanje je zastavil neki govornik na glavni skupščini newyorških socialistov, ki so se sešli na zborovanju, da dajo navodila socialističnim delegatom, ki se vdeležijo clevelandске konvencije dne 4. julija. Na to vprašanje ni bilo odgovora. Niti ni bilo nikakršnega glasovanja o tem problemu, niti ni bilo naročeno delegatom, kakšno stališče naj zavzamejo na konvenciji.

Govorniki, ki so se ogrevali za odcepitev od konference za progresivno politično akcijo, če ne bo na clevelandski konvenciji ustanovljena delavska stranka, so želi burno odobravanje od strani 200 članov na skupščini. Splošno so menili, da bo La Follette kandidiral kot kandidat delavske stranke. Tistih trideset govornikov je soglašalo v tem, da ne more biti socialistična stranka še nadalje del konference za progresivno politično akcijo, če bi ta odobrila McAdooja ali koga drugega na demokrati ali republikanski volilni listi. Ali izogibali pa so se razpravljanju o tem, kakšno stališče naj zavzame socialisti napram La Follettu kot neodvisnemu kandidatu.

Morris Hillquit, ki je vodil razpravo, je obrazložil razne možnosti, ki se utegnejo razviti na clevelandski konvenciji, ali ni pa povedal, kaj naj stori socialistična stranka. Prav lahko je mogoče, je rekel, da postavijo demokrate McAdooja za predsedniškega kandidata in mnogi uradniki železniskih bratovščin so za McAdooja. Napovedal je razdor med komunisti in nekomunisti na šentpavelski kmečkodelavski konvenciji. Če odobri konference za progresivno politično akcijo demokratskega kandidata, utegnejo socialisti in ostale skupine konference za progresivno politično akcijo začeti z nekomunistično skupino šentpavelske konvencije ustanoviti delavsko stranko.

Socialisti se zanimajo za La Folletta samo zato, ker mislijo, da njim dobijo delavsko stranko, je rekel Hillquit. Kakor je posneti iz osebnih poročil iz severozahodnih držav, ni La Follettova moč tako velika, kakor so mislili, da je, je rekel urednik lista "The New Leader". Če naj socialisti podpirajo La Folletta, potem bi naj jim bilo dovoljeno izbrati deleže za podpredsedniškega kandidata. Samo ena govornica se je ogojevitno potegnila za La Folletta kot političnega voditelja.

Dasi je bilo dostikrat omenjeno, da bi naj bila socialistična stranka svojo pot, se je večina navzočih zborovalcev strinjala s Hillquitom, ki je dejal, da bi bil razdor s konference za progresivno politično akcijo opravičen edine v skrajni sili, zakaj, omenjena organizacija je važno bojno strokovno-unjskega gibanja.

Stavka železničarjev v Londonu. London, 7. jun. — 6000 motorikov in prevoznikov londonске podzemne železnice je včeraj zastavkalo iz simpatije za nemškece v elektrarni, ki so dan poprej opustili delo. Laborantki krogi pravijo, da ne razumejo, zakaj je pravzaprav izbruhnila ta stavka. Zdi se, da je stavka protest proti vodstvu, ki je organiziralo so jo komunisti.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Razna ugibanja o La Follettu v kandidaturi. Coolidge dobi Johnsonove delegate na clevelandski konvenciji. Bogata morilec bodo skušali narediti za blaznika. Brookhartova zmaga v Iowi je La Follettova zmaga. Kongres je zaključil zasedanje.

Inozemstvo.

Nemški parlament je ratificiral Dawesov načrt. Kriza v Franciji se obrača na bolje. Jugoslavija grdo gleda italijanske bojne ladje v Draču. Japonska vlada pomaga odpeljati neveste v Ameriko. V Londonu je zastavkalo 6000 železničarjev.

Protiameriško gibanje na Japonskem.

Bojkot in protestni shodi. Vlada pomaga parnikom prepeljati neveste. Kabinet ima pasti.

Tokio, 9. jun. — Viskont Kato je po naročilu regenta Hirohita, naj radi odstopa prejšnjega ministrskega predsednika sestavi izvršni kabinet, objubil, da nalogo izvrši. Vprašal pa je za nekaj dni odloga za sestavo novega ministrstva.

Tokio, 8. jun. — Na grob nepoznanca, ki je izvršil samomor z razparanjem trebuha pred ameriškim poslanstvom v protest radi izključitve dne 31. maja, prihajajo neprestano gručaste demonstrantov. Vsaka poulična železnica na dotično pokopališče je natlačena. Množica 50,000, do 75,000 ljudi je molila na grobeh, ko so ob 4 popoldne zapirali pokopališče.

Tokio, 7. jun. — Japonaka vlada je dala parobrodni družbam 130,000 jenov subvencije v svrhu, da jih odškoduje za izredne plovitve parnikov, ki morajo neznanstveno hiteti, če hočejo prepeljati v Ameriko vse neveste, katere morajo priti k svojim v Ameriki že naseljenim ženinom pred 1. julijem. Vse kaže, da bo kakih 500 nevest moralo ostati doma, ker ni prostora na parnikih.

Protestni shodi proti ameriški izključitveni postavi se nadaljujejo. Organizacije, ki so napovedale boj ameriški postavi, mrzlično zbirajo denar za svoje akcije. Zaključeno je bilo, da se denar proti Ameriki nabira v vrčih za pivo — ker je Amerika suha — in nabirale stoji na vogalih ulice z vrči v rokah ter nagovarjajo mimoidoče: "Rodoljubi, vrzite svoj evenk!"

Trgovce s sladkarijami v Koubu je postavil v ožnjo svoje prodajalnice napis: "Gospodje in gospe iz Amerike, vi mirno živite v deželi ljudstva, ki je izključeno iz vaše dežele. Vraga v človeški obliki so, ki so sprejeli krivični zakon. Mogoče boste v zadregi, ko stopite v prodajalnice izključene ljudstva. Mi vam prihranimo zadrego. Ne hodite sem. Mi se ne zanimamo za vaš denar."

MILWAUŠKI ŽUPAN PRIDE V CHICAGO.

Chicago, Ill. — Socialistična stranka v Chicagu priredi dne 15. junija 1924 velik piknik v River-view Parku. Ob tej priliki bo govoril socialistični župan Daniel Hoan iz mesta Milwaukee, Wis. Govorili bodo še Geo. R. Kirkpatrick, Leon Krzycki in drugi. Koncert na prostem in ples. Vstopnice po 30 centov.

VREME.

Chicago in okolica. — V torek oblačno in nestanovitno s nalivi. Zmerni vetrovi s severovzhoda. Temperatura zadnjih 24 ur: najvišja 53, najnižja 48. Sonce izide 5:14, zaide ob 8:24.

JOHNSONOV DELEGATJE BODO ZA COOLIDGEA.

Stari republikanski gardisti menijo, da bo Lowden kot podpredsedniški kandidat protitef senatorju La Follettu. Pa se motijo.

LA FOLLETTE DELA REPUBLIKANSKIM KOLOVODJAM SIVE LASE.

Chicago, Ill. — Frank O. Lowden je bil konec zadnjega tedna v Chicagu, ko se je peljal domov iz Richmonda, kjer se je vdeležil živinorejske konvencije. Glede podpredsedniške kandidature na volilni listi republikanskih gardistov je rekel tole: "To stvar moram še bolj premisliti. In šele potem hočem podati svojo izjavo."

Cleveland, O. — Ker vsi La Follettova predsedniška kandidatura na neodvisni volilni listi kakor težak in grozeč oblak nad glavami republikanskih voditeljev, mislijo le-ti na konvenciji v Clevelandu izbrati za podpredsedniškega kandidata moža, ki bo imel predvsem to nalogo, da potolaži razjarjene kmete na severnem zapadu ter jih pripelje v tabor Coolidgevih pripadnikov.

Skoro vsi člani narodnega republikanskega odseka, ki so že dospeli semkaj, pravijo, da je bivši illinoiški guvernir Frank O. Lowden posebno prikladen za to isto nalogo in popolnoma primeren za podpredsedniško službo. In če se ne bo Bela hiša vmešavala v to zadevo, ne more nič preprečiti Lowdenove nominacije. Uverjeni so, da niti sam Lowden ne more več preprečiti tega.

Nekateri intimni prijatelji predsednika Coolidgea pa so se izjavili, da bo težko kaj kruha iz te politične moke.

Zelo veliko pozornost in zanimanje je zbudila tukaj washingtonska vest, ki pravi, da se namerava senator La Follette takoj po republikanski konvenciji oklicati za neodvisnega predsedniškega kandidata. Njegovo ime ne bo predloženo na clevelandski konvenciji za nominacijo, kakor je bilo že večkrat v preteklosti, ali wisconsinška delegacija bo vseeno oddala zanj svoje glasove, kar bo seve povzročilo, da ne bo nominacija predsednika Coolidgea soglasna.

Senator Johnson iz Californije je že umaknil svojo kandidaturo. Njegovi delegatje bodo oddali svoje glasove za Coolidgea.

Samo enkrat pa senator La Follette posegel v konvencije dogodek. To bo tedaj, ko bo šlo za strankino platformo. Wisconsinška delegacija bo predložila La Follettovo platformo, kakor je to že storila večkrat poprej, in sicer vedno z tistim rezultatom.

Wisconsinški član rezolucijskega odseka bo predložil manjšinsko poročilo, ki ga bo vrgla reaktivna konvencija v koš. Potem bo La Follette odstopnil roko s konvencije. Ločil se bo od republikanske organizacije ter dal priliko neodvisnim republikancem, naprednim demokratom in radikalcem, da bodo oddali svoje glasove neodvisnemu predsedniškemu kandidatu, ki ne bo nihče drugi kakor on sam.

K temu, da se bo takoj po republikanski konvenciji oklical za neodvisnega predsedniškega kandidata, ga je prisilila okolnost, da ga namerava šentpavelska konvencija vseeno postaviti za svojega predsedniškega kandidata, čeprav je izjavil, da ne mara imeti nobene posla z omenjeno skupščino.

Namesto da bi komunisti skočili nanj, misli La Follette skočiti nanje. Namesto da bi on sprejel od njih nominacijo, se bo on oklical za kandidata poprej ter dobil njihovo potrjenje, za kar seve ne bo on odgovoren.

Nadalje je pričakovati, da bo konvencija železniskih bratovščin in drugih pridruženih organizacij dne 4. julija v tem mestu nominirala La Folletta za predsedniškega, a železničarja Warrena S. Stona pa za podpredsedniškega kandidata. Nemalo število republikanskih

Albanska revolta dela nove skrbi.

Jugoslovanska vlada zahteva, da Italija ostane nevtralna napram Albaniji. Grki se tudi gibljejo.

Dunaj, 7. jun. — Albanska revolucija je porodila nove zapletljive med Jugoslavijo in Italijo. Ko je izbruhnila revolta v Albaniji, so Jugoslavija, Grčija in Italija izjavile, da bodo strogo nevtralne. Kakor zdaj izgleda, je Italija prva prelomila besedo.

Belgradska "Politika", ki je navadno inspirirana, je pisala včeraj, da se Jugoslavija in Grška drže nevtralnosti, toda Italija je prekršila svojo izjavo nevtralnosti s tem, ker je poslala rusilce v Drač. "Politika" piše dalje, da bo belgradska vlada smatrala vsako izkrenje italijanskih čet na albanska tla za neprijateljski čin in bo držala Italijo odgovorno za posledice.

Jugoslavija se je že izrekla za absolutno neodvisnost Albanije.

London, 7. jun. — Iz Aten poročajo "Daily Expressu", da je angleški poslanik obvestil zunanjega urad v Londonu, da namerava grška vlada poslati vojaške čete v južno Albanijo, ako Italijani ali Jugoslovanci prestopijo albansko mejo.

London, 7. jun. — Iz poročil iz Drača, ki jih je prejel "Daily Express", je razvidno, da Tirana pade vsak čas v roke albanskih revolucionarjev. Ljuti boji so v teku v okolici Tirane. V neki večernejši bitki je obšlo tisoč mrtvih.

Rim, 7. jun. — Vsa znamenja iz Albanije kažejo na zmago vstajev in vlada se bo morala podati. Težave mogoče pridejo, ko bo rebelna vlada iskala priznanje od prizadetih velesil.

LA FOLLETTE V SENATU.

Washington, D. C. — Bojeviti senator La Follette iz Wisconsin je vodil svoje pristake v napadu na senat. Njegova mala skupina se je borila kakor mož z močem. Tu je bila uspešna, tam zopet poražena.

Ko je izvedel, da je avditni odsek zavrgel njegovo rezolucijo za senatno preiskavo kampanjskih izdatkov, je hudo prijel obe stranki za ušesa. Objubil je, da bo predlagal razpustitev tistega odseka ter tako zanesel rezolucijo pred senat vodobritev ali zavrnitev, da se izkaže, ali more par senatorjev diktirati senatu politiko, ali ne.

V tem boju bo najbrž uspešen, kajti senatorji Curtis, Smoot in Reed so ga poklicali na konferenco v posebno sobo ter se spoprijeli z njim, da pride do glasovanja o njegovi rezoluciji.

Ko pa je napadel odsek za vnašanje zadev, je naletel na trd oreh. Predlagal je, naj se ta odsek več ne peča z njegovo rezolucijo, ki se poteguje za to, da bi ameriška vlada dala Nemčiji \$10,000,000 posojila za stradalajoče nemške žene in otroke. Rezolucija bi naj bila zanesena naravnost pred senat.

Senat je potem glasoval o tej rezoluciji. In izid je bil tak, da je bila rezolucija poražena s 53 proti 23 glasovom. Demokratje, ki so glasovali skore vedno z radikalei na tem zasedanju, so ga pustili topot na cedilo, in La Follette si je s tem nabasal dodaten kanon za svojo kampanjo.

BANKEROTI SE MNOŽE.

New York. — (Fed. Press.) — Naraščajoča gospodarska depresija v Ameriki je razvidna iz rapidno se množčih bankerotov, kakor poroča "Dun's Review". V maju je bankrotiralo 1816 tverik, v aprilu pa 1707. V maju 1923 je bilo 1530 bankerotov.

Voditelj se strašno boji La Follettovo kandidature. Uverjeni so, da je La Follette zelo popularen po nekaterih republikanskih državah v pničnem pasu. Vseled njegove neodvisne kandidature se prav lahko zgodi, da bo izvoljen demokratski predsedniški kandidat, ali pa da bo predsedniška kandidatura zavržena v kongres.

Nemčija odobrila Dawesov načrt.

Zbornica v Berlinu je sprejela načrt s precejšnjo večino in obenem je vlada dobila omejeno zaupnico, da se lahko nadaljuje pogajanja z entento in pripravi potrebne zakonske osnove, ki jih zahteva načrt. Komunisti in monarhisti so glasovali proti načrtu.

Berlin, 7. jun. — Nemški parlament je včeraj ratificiral Dawesov načrt za rešitev reparacijskega vprašanja in obenem je Marx-Stresemannova vlada dobila zaupnico od nove zbornice z 247 proti 183 glasovom. Nemčija je torej prva država, ki je sprejela načrt.

Parlamentarna bitka je trajala ves dan. Minister za zunanje zadeve Stresemann je v dve uri trajajočem govoru zagovarjal Dawesov načrt in pobijal argumente in pomisleke nasprotnikov.

Stresemann je rekel, da je Dawesov načrt "moderna ekonomska biblija v očeh javnega mnenja po vsem svetu". Hvalil je ameriške zvedenece rekoč, da so daleč za morjem in vsled tega viličijo evropske razmere v boljše luči kot Evropejci sami. Pobijal je trditve, da se hoče Amerika okoristiti z nemško miserijo. "Američani so prebogati, da bi iskali kakih dobičkov v bankrotirani Nemčiji," Stresemann je priznal, da ima načrt mnogo slabih strani za Nemčijo, ampak to ni glavno; važen je duh, ki veže iz načrta in to je nov duh za Evropo. Glavno je, kako se bo načrt tolmačil. On upa, da se bo tolmačil in izpeljal v duhu, v katerem so ga sestavili ameriški strokovnjaki.

Obenem je parlament sprejel resolucijo, ki nalaga vladi, da pripravi vse potrebne zakonske osnove za izvedbo načrta in dokonča ter podpiše tozadevne pogodbe zavezniški. Zasedanje parlamenta je bilo nato odloženo za tri tedne, prihodnja seja se vrši 24. junija.

Za načrt in vlado so glasovale stranke koalicijske (demokratje, klerikalci in Stresemannova ljudska stranka) in socialisti, proti pa nacionalisti, fašisti in komunisti.

Komunistična grofica.

Kopenhagen, Danska. — (Fed. Press.) — Najnovejši paradoks v svetovni politični in socialni konfuziji je grofica-komunistinja. Grofica se piše Elisabeth Danneskjold-Samsøe in komunistem je osvojila zadnjo zimo, ko je potovala po Danski in nabirala prispevke za otroško odpomoč v Nemčiji. Z njo vred je potoval komunistični voditelj Thøger Thøgersen, ki jo je prepričal, da so grofje in drugi plavokrvni ter kapitalisti največji paraziti na svetu. Ko je grofica končala potovanje, je zaključila, da gre delat. Vprašala je za službo prodajalke v neki trgovini pohištva v Kopenhagnu. Trgovci jo je takoj sprejeli, misleč, da bo grofica-prodajalka dobra reklama zanj, a izpustil jo je kot vroč krompir, ko je izvedel, da je komunistka.

SOVJETI SE VEDNO "PA-DAJO".

Berkeley, Cal. — (Fed. Press.) — Najnovejša "avtoriteta" o položaju v Evropi je dr. David P. Barrows, ki se je svojočasno vdeležil Wilsonove privatne vojne z Rusijo v Sibiriji, danes je pa predsednik kalifornske univerze. Pred kratkim se je vrnil iz Evrope in takoj je začel predavati o "pravem položaju" onkraj morja. Dejal je, da so "socialisti in komunistični eksperimenti povsod izpustili". Voditelji socialističnih in komunističnih vlad v Evropi niso zmogli voditi državnih poslov. Ko je pa bil dr. Barrows vprašan, kje so te socialistične in komunistične države, je začel govoriti o — z morskih nashbinah v Afriki.

Francoska kriza se obrača na bolje.

Millerand se boji posledic svojih manevrov in se prejkone umakne.

Paris, 7. jun. — Millerand se vedno išče koga, ki prevzame mandat organiziranja vlade. Bivši minister Maginot, vodja reakcionarne manjšine v zbornici, je odklonil mandat. Nato se je Millerand zopet obrnil na razne voditelje radikalnega bloka ali zastonj.

"Vlada levic je nemogoča, dokler sedi Millerand v Elysee palači," je rekel Herriot včeraj, ko se je razgovarjal s poročevalci. "Naš blok stoji odločno pri svojem sklepu. Nih se ni izpremenilo odkar smo zažrtali naše stališče; vse gre kakor po loju. Še celo borza miruje. Reakcionarji so se potuhnili in čakajo ter kujejo razne intrige, ki se pa ne obnesejo. Millerand mora iti, in potem bo nova vlada hitro organizirana in Francija pojde na delo."

Parlament je včeraj odgodil sejo do prihodnjega torka. Do tega časa mora pasti kocka in nekaj se mora zgoditi. Ali pade Millerand, ali doseže kriza višek.

Polet okoli sveta.

Američani poleteli v Amoy in od tam v Hongkong. Nezgoda v Alaski jih je zadržala mesec dni.

Šangaj, Kitajska, 7. jun. — Trije ameriški letalci, ki so na poletu okoli sveta, so se danes jutraj dvignili v zrak in poleteli proti Amoyu. Pot v zračni erti je dolga 555 milj in Američani dospeli v Amoy pred večerom. Ameriški rušilce "Tracy", ki spremlja letalec med poletom čez morje, je odnolil z njimi.

Med poletom iz Šangaja v Amoy bodo letalec prekrasili dve veliki kitajski provinci Če-giang in Fukien. Iz Amoya pojdejo na 300 milj dolgo pot v Hongkong.

Nezgode v Alaski in severnem Pacifiku so zadržale letalec ravno mesec dni v njihovem programu: Po originalnem načrtu bi imeli Američani dospeti v Amoy že 7. maja.

Hongkong, 8. jun. Zrakoplovi šestih ameriških armadnih letalcev so prispeli sem ob 12:30. Dobili so takoj zopet goriva in odpluli dalje na pot 500 milj do Haipdonga, Francoska Indija. Za polet iz Amoya do sem, ki je oddaljen 300 milj, jim je vzelo 3 ure 15 minut.

Rusi izpremenje koledar. Ruskim boljševikom se ni posrečilo odpraviti nedeljo in postaviti ponedeljek za dan počitka, toda odnehati niso. Svet strokovnih unij je inenajstkrat načrt za spreminitev koledarja v Uniji sovjetskih republik. Načrt, ki je zdaj v pretresu komisarjev ljudskega sveta, določa, da se naj koledar tako revidira, da bo imelo vsako leto 360 dni, razdeljenih v 12 mesecev in vsak mesec po 30 dni. Vsak mesec ima šest tednov in vsak teden pet dni, izmed katerih naj bi bili samo štirje delavniki. Dan bi imel 25 ur in ura 57 minut. Delavnik bi imel devet novih ur, kar pomeni le 33 minut več kot sedanjí osemurnik, toda delavci bi po novem času počivali vsak peti dan.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inostranstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

Datum v oglasu n. pr. (Maja 31.24) poleg vsakega imena na naslova pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovito je pravilno, da se vam ne ustavi list.

AZGALJENI LIBERALIZEM.

Samuel Untermyer je znan advokat. Ampak Untermyer ni toliko poznan v Ameriki, ker je dober advokat, marveč je prišel na glas zaradi svojega liberalizma. Ob času stavke jeklarskih in železarskih delavcev je bil na strani delavcev, dasiravno baje lastuje za precejšnjo vsoto vrednostnih papirjev United Steel korporacije. Njegov liberalizem ga je postavil v vrste "delavskih prijateljev", ki prihajajo iz krogov, ki so precej petični. Kasneje se je zopet raznesla njegova slava, ko je nastopil proti raznim delodajalskim in podjetniškim zvezam v New Yorku zaradi kršitve Shermanovega protitrustovega zakona.

V advokatu Samuel Untermyerju so nekateri dobri ljudje že videli bodočega voditelja delavskih mas. Seveda ni Untermyer nikdar mislil na kaj takega, saj tako govore njegovi najnovejši čini.

Ometači v New Yorku so precej dobro organizirani. Njih strokovna organizacija je baje tako močna, da doseže, kar zahteva od podjetnikov. Podjetniki so seveda poizkusili marsikaj, da oslabe moč lokalne organizacije ometačev šte. 60. toda uspehov niso dosegli.

Zdaj so se že drugi poslužili najbolj enostavnega sredstva, da zdrobe delavsko organizacijo. Odborniki organizacije so obtoženi zarote. Seveda ta zarota obstoji v tem, da podjetniki ne morejo organizaciji do živlega in ji vailiti svojo voljo. To je teorija Samuel Untermyerja, ki vodi postopanje proti uniji ometačev.

Po njegovem mnenju je unija tako močna, da doseže, kar hoče. Podjetniki nimajo v nji pravice do glasovanja in če bi tudi imeli to pravico, bi bila to strašna manjšina. Zaradi tega je unija nevarna avtokracija in zarota, ki ovira obrt.

Katera unija bi po taki teoriji imela še pravico do obstanka? Samo tista, ki bi bila ponižna dekla podjetnikov in bi smatrala vsako željo podjetnikov za ukaz, ki ga mora spolniti do pičice.

Tako izgleda tisti liberalizem, s katerim nekateri liberalni kapitalisti iščejo simpatije pri delavcih. Delavci imajo pravico do organizacije, ako se pa poslužijo te pravice in organizacija postane tako močna, da se ne da ugnati od podjetnikov, so pa delavci zarotniki.

Liberalizem je pa povsod enak, kjer pride v dotiko z delavci.

Tako na pr. liberalizem govori, da je treba hraniti in varčevati in ko ima človek majhen kupček, zelo majhen kupček, naj prične kakšno obrt. Ljudje so siromašni in revni, ker hočejo biti revni in ne poslušajo liberalnih očetovalskih nasvetov. Denar zapravljajo po nepotrebnem, mesto da ga hranijo in investirajo. Tako govore prikupljivo liberalni nasveti.

Kajne nasvet je zelo prikupljiv in marsikomu se zdi tudi izvedljiv?

Na tisoče ljudi poizkusi vsako leto vprav radi teh prikupljivih nasvetov z obrtjo. Svoje zadnje prihranke zberejo in jih investirajo. Devet in devetdeset odstotkov včasih še več jih propade, komaj eden izmed sto ali dve sto pa ima uspeh.

In kam so šli prihranki onih, ki so propadli z obrtjo? Pogoltpili so jih drugi, ki so imeli boljše organizirano in večje podjetje.

Kaj pa tisti, ki uspeva? Ako je njegov uspeh tak, da lahko najame druge ljudi, da delajo zanj v njegovi delavnici ali v podjetju, postane izkoriščevalce drugih, kakor oni, ki so izkoriščali njega, dokler ni postal samostojen podjetnik in ki so uničili one, ki so se hoteli postaviti na lastne noge.

Zagovorniki liberalizma imetujejo to svobodno igro sil. In tako svobodno igro sil hočejo ohraniti, kar pomeni, da hočejo vekotrajno ohraniti kapitalizem.

Zato je njim tudi vsaka delavska organizacija zoperna in kriče na ves glas, da je zarotniška in protipostavna, ki je postala tako močna, da doseže, kar zahteva. Zagovorniki liberalizma se pač zavedajo, ako delavci spoznajo moč, ki jo imajo v organizaciji, da bo kmalu po "igri svobodnih sil", ki tvori življensko silo kapitalizma.

Delavstvo se uspešno bojuje proti izkoriščanju in za doseg svojih ciljev, ako ne posluša liberalnih in drugih delavskih prijateljev. "Delavski prijatelji" ljubijo le toliko časa delavce, dokler ostanejo pohlevni in brez godrnjanja prenašajo izkoriščanje.

SLIKE IZ NASELBIN.

Puraglove, W. Va. — Konvencija sedemnajstega distrikta rudarske organizacije U. M. W. of A. se je vršila v Charlestonu. Navzočih je bilo pet sto delegatov. Glavna zadeva je bila rešena, toda njena popolna rešitev je odvisna od referendumu. Štirje naši subdistrikti odpadejo, ako bo tako glasovalo tudi članstvo. Za odbornike so šle precejšnje vsote, rudarji pa niso imeli od njih nobenih koristi. Kadar smo imeli v organizaciji kakšen nesporazum, so nam še škodovali.

Želja zavednih rudarjev je, da članstvo glasuje, da ti štirje subdistrikti odpadejo, zato priporočajo, da rudarji glasujejo za odpravo štirih subdistriktov. Ko to pišem, so še tisti na delu, ki so podpisali individualno pogodbo s podjetniki, ki je poznana med rudarji pod besedami "yellow dog contract". Električni žarometi so pripravljani, da stavko, kazi lojše delajo v temni noči in da se ni bati, da se v temi ne izgube.

Pravi boj za rudarske pravice šele pričinja za rudarsko organizacijo U. M. W. of A. Pa ne čudimo se zaradi tega, kajti naš glavni predsednik je tak čudak, da je dal podjetnikom bič v roke, da nas bodo še huje bičali.

V tej okolici so premogovniški podjetniki vpriporili že dva silna naskoka na našo organizacijo. Ali obakrat niso imeli uspeha. Podjetniki stavijo zadnje upe na stavkokaze od druge in nevarnost prihaja za tukaj naseljene ljudi, ako se stavkokazi pojavijo v velikem številu.

In kadar bodo prihajali stavkokazi v Morgantown, jih ljudje prav gotovo ne bodo gledali s prijaznimi pogledi. To se razume samo od sebe. Zato je pametno, da v industrijskih središčih in velikih mestih pokažejo delavci vrata agentom, ki bi se slučajno prikazali v teh slabih časih in vabili ljudi v Zapadno Virginijo, češ da je tam veliko dela. Kdor bo nasel sladkim in zapeljivim besedam agentov, se bo prostovoljno podal v stavkokaško sužnost.

Stavkokaze bi radi dobili in nabrali za premogovnike v Clarksburgu, Penn Kirku, Mononu, Scott Runu in v drugih krajih.

Premogovniški baroni so se zakleli in zavezali, da uničijo organizacijo rudarjev, dolžnost delavcev pa je, da ne zahajajo v kraje, v katere jih podjetniški agentje vabijo s košem praznih obljub, da tako spodleti zarota premogovniških baronov. Torej ne prihajajte za delom v Zapadno Virginijo. Dela ni tukaj. Premogokopi so nekateri že zaprti več ko leto dni, v drugih delajo po en dan, dva ali tri v tednu. V nekaterih premogovnikih delajo vsaki dan. To so unijaki rudniki. Ampak dela ne dobi nihče. Ako eden pusti delo, se jih priglasi zanj deset drugih.

Stroji v premogovnikih za kopanje premoga so nam v nadlego. Ako še ti unijaki rudniki prepačijo, je rudarska organizacija v Zapadni Virginiji izgubljena. Nekateri družbe so podpisale pogodbo, druge pa hočejo voditi boj do konca. Za vsako ceno hočejo spraviti rudarsko organizacijo iz Zapadne Virginije. Pozdrav zavednemu delavstvu širom Amerike in obilo naročnikom Prosveti, kajti to je pravi delavski list, zato ga tudi delavski nasprotniki napadajo. — **Poročevalec.**

Springfield, Ill. — Delavske razmere so slabe. Nekaj premogokopov obratuje dobro, ampak zaslužek je slab, ker so prostori preveč natlačeni. Delo v premogovnikih se težko dobi. Ako ima kdo zelo dobrega prijatelja, se mogoče posreči, da mu najde delo. Kakšno delo, je pa težko povedati.

Napredni smo še zmirom v Springfieldu.

Prvega junija je bila birma za Slovence v Springfieldu, ki so organizirani v fari sv. Barbare. Ko sem šel v nedeljo popoldne na sprehod, da se naužijem malo svežega zraka, sem naletel na Potnajtisti cesti na procesijo, ki so jo vila po trdi cesti, tlakovani z opeko. Naprej je stopal father Muir v vojaški uniformi, za njim pa majhen oddelek vojakov s puškami na ramah. Sprva sem mislil, da je kakšen stražnik, ali da se je zgodilo kaj drugega, ampak kmalu sem se prepričal, da sem v zmoti. Ko stopim bliže, opazim čvrstega rojaka z zastavo, za njim več takih, ki so nosili zastave in mladine. Naenkrat pa pridra avtomobil. Vnjem je sedel

mlad rdečeličen človek. Sij njegova lica niso kazala strasti, še manj pa trdega dela. Vprašal sem bližnje, kdo je ta gospod. Eni so rekli, da je to tisti gospod, ki bo birmal otroke, drugi so rekli, da je škof. Prerekal se nisem ne z enim in ne drugim, ker nisem več v takih zadevah.

Bolj pa me je zanimalo, da ima naš gospod dve deli. V fari je župnik, pri vojakih pa še vojaški kaplan. Vedno sem mislil, da mu eno delo zadostuje, ker "flekajnarški" list na dva in dvajseti cesti v Chicagu kriči, da so gospodje po farah najbolj trdi delavci, preobloženi z delom. "Na," sem rekel sam sebi: "Meni zadostuje samo delo v rudniku in če je delo res tako trdo, ki ga gospodje opravljajo po farovžih, zakaj si je naš gospod nakopal še eno službo?" To je bilo vprašanje, ki je mučilo moje možgane, kate-rega pa nisem mogel rešiti brez gospoda, ki se je v času mojega razmišljanja že tako oddaljil od mene, da ga nisem mogel več vprašati.

Obrnil sem se proti domu, v tem so pričeli klenkati zvonovi, kakor v starem kraju, kadar se je pripravljalo k nevihti, da s klenkanjem razpode hudourni oblake.

In ko sem šel domu, sem premišljeval, da eni imajo kar po dve službi, akoravno so samei. Ena službo jim dajejo delavci, ki so sami brez dela, drugo si pa poiščejo kje drugje, pa nobena ni težka.

Delavci, ki težko preživljajo svoje družine, vzdržujejo ljudi, ki jim faktično nič ne koristijo. Čemu to? Ej, če bo treba orati ledino, še, da bodo naši tisti delavski bratje spregledali, katerim so z lepimi pripovedkami omrežili oči, da ne vidijo dobro in ne spoznajo, kaj jim koristi in kaj škodi.

Tem delavcem veljajo moje besede: "Pristopite v S. N. P. J., naročite se na pravo delavsko časopisje in kmalu boste spoznali, kje so vaše koristi."

S. N. P. J. vam stala na strani v boleznih, po vaši smrti bo pa obvarovala vaše malenčke najhujše bede. Delavsko časopisje vam dalo poduk. Blizu še deseta ura, ko to pišem. Moja roka postaja trda, kajti trdo delo podnevu in ponoči pisati ubija človeka duševno in telesno. Vsem, ki so koračali v nedeljo, pa želim, da pristopijo kmalu v naše vrste. — **Poročevalec.**

Waukegan — North Chicago, Ill.

Finski delavci so leta 1911 organizirali prvo zadrugo, da protestirajo proti oderuškim cenam, po katerih se je prodajalo mleko. Ko so videli, da je zadruga uspešna, so se ojunčili in napravili so tudi zalogo drugih življenskih potrebščin. Bilo je to po večini delo zavednih žen finskih delavcev. V začetku maja t. l. so finski delavci že obhajali rinajstletnico svojega zadrugnega podjetja, ki je prineslo nepričakovane uspehe. Danes lastujejo veliko prodajalno in mlekarno z modernimi stroji.

Slovenske žene so opazovale razmah in napredek zadruga finskega delavstva in odločile so se, da osnujejo zadrugo. Začetek je bil težak, ker so bile ob rojstvu zadruga slabe del. razmere zaradi velike depresije v gospodarstvu. Precej časa je poteklo, da se se razmere izboljšale. Danes so te slove. žene lahko ponosne na svoje delo, kajti izkopen je že prostor, na katerem se postavlja temelj, v katerem bo imela slovenska zadruga svoj dom.

Na južni strani Waukegana med finko in slovensko naselbino se nahaja litvinska naselbina. Ko je litvinsko delavstvo videlo, da je finko in slovensko delavstvo organiziralo zadrugo, je tudi nanj ta zgled vplival spodbudjevalno. Litvinsko delavstvo je osnovalo svojo zadrugo. Imelo je v začetku težak boj kot slovensko delavstvo, danes pa lastuje prostorno trgovino, kateri se obeta lepa bodočnost.

Zadrugno gibanje spodbuja delavce voditi in upravljati svoja trgovska podjetja in brez pomoči privatnih podjetnikov. Dalje to gibanje uči delavce, ako lahko plačajo obratne stroške za trgovino ali katero drugo podjetje, da si znajo tudi razdeliti dobiček med sabo, ki smukne v nasprotnem slučaju v žep privatnim podjetnikom, ako je podjetje njih lastni. Privatni podjetnik pograbl je profit, troške za obratovanje njegovega podjetja pa prepusti konumentom in delavcem, kar je seveda krivično po boljših in naravnih postavah. Da se tako odiranje po privatnih podjetnikih odpravi, je treba, da se delavci združijo

in organizirajo podružna podjetja. Kadar je ustanovljen več zadrug, je seveda pametno, da se te zadruga združijo. Zato bi bilo koristno, da se tudi naše tri omenjene zadruga združijo, da spoznamo podpirajo druga drugo, z nasveti glede nakupa blaga, finančne itd.

Da se kaj ukrene v ta namen, sklepuje uprava vodilne finske zadruga sestanek direktorijev vseh treh zadrug na osemnajstega junija ob pol osmih zvečer v Slovenski narodni dom, ki je tudi pri tujerodnih delavcih priznan kot središče in dom delavskih organizacij v Waukeganu.

Upati je, da se tega sestanka udeležijo direktoriji vseh treh zadruga, ker bodo gotovi izvršiti dobri sklepi v korist delavcev v Waukeganu in North Chicagu. Članom zadrug je seveda dovoljen vstop k temu sestanku, kajti vsak nasvet v dobrobit delavstva je dobrodošel, pa naj pride od ravnateljev ali zadrugarjev. Sestanek je važen in zato se ga udeležite zadrugarji. — J. M. ravnatelj, 1037 Adams St.

Cleveland, Ohio. — V Clevelandu so razmere za delavce take kot drugje. Ne hvalijo jih drugje in hvaliti jih ne moremo v Clevelandu. Delamo slabo in zaslužimo toliko, da se komaj preživimo. Na kakšne prihranke še misliti ne moremo.

Gospodarski sistem je tak, da delavci, ki gara od zore do mraka, komaj toliko zaslužijo, da borno prehranjuje sebe in svoje družino in obleče svojo družino z najpotrebnejšo obleko. Kapitalistična gospoda seveda živi drugače. Ona se veseli, živi v brezdelju in hiti od zabave do zabave. Za to potratno in razsipno življenje bogatinov mora skrbeti delavec z njegovim delom.

Komaj se delavcu rodi otrok, že ga čaka trpljenje. Odrasel še ni v krepkega mladeniča, a že mora na delo. To delo pa postaja od leta do leta bolj trdo, leta poteka, od zaslužka pa ni prihrankov.

Taka žalostna usoda je povzročila, da je proletarec izvršil samomor. Delal je in delal, hranil je na vseh koncih in krajih, pa nikjer ni bilo nič. Toga je poglavo v čup, da je vrgel od sebe življenje kot težko butaro.

Ali se je temu čuditi? Poglejmo!

Delati je pričel, ko je bil star štirinajst let. Delal je več ko štirideset let za eno kompanijo. Leta so tekla, prihrankov ni bilo in ko ni imel več toliko moči kot v mladih letih, je bil odpuščen iz službe. In tako ni ubogemu proletarec preostalo drugega, kot da je odšel prostovoljno v smrt.

In to ni samo en slučaj. Taki in podobni slučaji se lahko še naštejejo iz Clevelanda.

Bratje, delavci! Ali nas čaka kaj drugega na stara leta, ako se gospodarski sistem ne spremeni!

Posebno nas tovarniške delavce ugroža taka usoda, ker nismo organizirani kot na pr. rudarji, da bi se lahko borili za zboljšanje razmer v človeški družbi vobče in za zboljšanje svojega položaja. Rudarji imajo močno rudarsko organizacijo in še imajo težak boj za obstanek, mi smo pa neorganizirani.

Sliki se glasovi, da bodo tudi tukaj znižali delavsko mezdo in odpustili na stotine delavcev, ko se gospodarska kriza zaje dosti globoko, ki prihaja s hitrimi koraki. Že zdaj je veliko delavcev brez dela, ki bi moralo vse gibati in delati. Kaj nam prinese jesen, kaj zima? — J. S.

To pomeni konec vseh vojn!

Angleški znanstvenik Rindell-Matthews se bavi že dolgo časa s proizvajanjem nekih skrivnostnih novih žarkov, s katerimi je mogoče pri uporabi neomejene moči na neomejene razdalje uničevati najrazličnejše predmete. O tem je dal eden izmed sodelavcev tega znanstvenika nekemu zastopniku londonskega lista "Stara" sledeča pojasnila:

Novi žarki so nekakšna steza, po kateri je mogoče vsako silo izžarevati v obliki elektrike. Dosedanji poskusi še niso pokazali zadnje možnosti, ki tiči v teh žarkih, zato ker Rindell-Matthews še nima zadostno močnih sredstev za proizvajanje nove sile. Poskusi so pa že dosedaj pokazali, da je uničevalna sila žarkov omejena samo na možnost proizvajanja električne sile. Torej čim več elektrike, tem večja je uničevalna moč skrivnostnega izuma. Da zavarujejo na primer ogromni London na vse

strani na razdaljo 80 km, bi zadostovala naprava, ki bi veljala 3 milijone angleških funtov. Takrat ne bi bil možen noben zračni napad na zavarovano ozemlje, niti eno letalo ne bi moglo več prodreti vanj.

Z malenkostnimi silami, ki jih ima Rindell-Matthews na razpolago, je dosegel že znatne uspehe. Na daljavo 20 m ubije miš, vžiga smodnik in druge predmete, tudi električne svetiljke, ustavi motorje in aeroplan. Rindell-Matthews je prepričan, da bi mogel že na velike daljave pograti munijska skladišča v zrak in ubijati ljudi. Nekoč je eden izmed pomočnikov po nepredvidnosti v območje strašnih žarkov. Takrat so delovali komaj z 1/500 moči, ki jo ima Rindell-Matthews danes na razpolago. Toda zadet zgrudil na tla in se je osvestil šele čez 24 ur.

Rindell-Matthews nadaljuje poskuse in sicer z vedno večjimi množinami moči. Ravno kar poskuša, če je mogoče razstreliti letalo granato.

Tako poroča "Star". Tudi tisti, ki ne znajo bogve kako ostro misliti, morajo občutiti, da gre tukaj za ogromne stvari. Zakaj če se poskusi uvedejo z velikimi sredstvi v življenje, potem je konec vsake vojne! Le popolni norci bi mogli imeti potem toliko poguma, da bi shujskali kak narod k nasilnostim. En sam žarek bi zadostoval, da ga spremenijo v ogelje.

Torej stori človeštvo najbolje, če prične za norec. Mussolini, orjuncje, Ludendorffe, orožje blagoslovljajoče duhovnike, vse vrste režimske špekulante ter imperiale in zagrinjene soldate graditi primerni norišnice, iz katerih ne bodo mogli utiti. Ali pa še bolje: poslati bi jih bilo treba k Rindell-Matthewsu, naj jim s svojimi aparati nekoliko pomiri živce.

Pametno človeštvo pa naj se na norec poživlja — pa prav kmalu, škoda je vsake sekunde — naj prične Rindell-Matthewsove izume uporabljati ne kot vojnootrambno ali napadalno sredstvo, temveč kot produktivno sredstvo za izboljšanje življenja. Obenem naj prične še druge nove tehnične izume uporabljati v isti namen. Kakor ima v novih žarkih onemogočenje sovražstva med narodi v rokah, tako ima n. pr. v radiotelefoni neprecenljivo sredstvo za doseg sporazuma med narodi.

Sicer pa, da boste vedeli, da tu ne gre za nobene slučajne, temveč za neko nujno fazo v razvoju znanosti: vesti o podobnih izumih, kakor jih je napravil Rindell-Matthews so že dalje časa prihajale tudi iz drugih koncev sveta. Zlasti iz Nemčije in Amerike. Izgleda, da je Rindell-Matthews le najdalje prišel, dosegel prve pomenljive uspehe, da se bo sedaj na temelju njegovih izkustev začelo novo tehnično čudo širiti z isto električno brzino po vsem svetu kakor izpopolnjena radiotelefoni.

Resnična! — Radiotelefoni je postala na Angleškem že tako splošna ljudska last, da se je v izobraževalne pa podobne namene povsod rajši poslužujejo nego vsakega drugega sredstva. Zlasti pa v delavskih krogih. Tako je bil nedavno tajnik ogromne rudarske organizacije Hodges pozvan, naj bi s pomočjo radiotelefona predaval stotisočim Angležem o predmetu "En dan iz življenja rudarskega delavca". Tukaj moramo še to pripomniti, da je rudarski proletariat ta čas v ostrem sporu s podjetniki, iz česar se utegne vsak hip izemiti velikanska stavka. Podjetniki na Angleškem pa imajo nekoliko tiste manire, kakor po vsem ostalem svetu. Kadar jim teče voda v grlo, skušajo pokazati kar največjo miroljubnost in spravljivost, pa ne najprvo pri sebi, temveč od delavstva zahtevajo, naj pokaže ti lepi enotnostni frontarski čednost. Tako se je zgodilo, da je prišel k a. Hodgesu, predno je začel govoriti, tajnik podjetniške zveze in zahteval od njega, naj mu da prediti re-kopis svojega predavanja, češ: ne bi bilo dobro, če je vmes kaj tendence v smislu delavskih zahtev, to bi utegnilo škodovati nadaljnemu poteku pogajanj med rudarji in njihovimi gospodarji, zato je bolje, da bi takšna mesta črtali. Jasno, da mu a. Hodges rokopis ni izročil, pač pa mu je predlagal, naj bi drugega dne ta gospod kapitalistični lakaj s svoje strani imel predavanje o sledečem predmetu: "En dan iz življenja rudarskega podjetnika." Tajnik podjetniške zveze se je za to predlog zahvalil in — izginil. Preveč krepko jo je dobil po nosu.

Delavske novice.
(Federated Press.)

Delavci v perilnicah stavkajo.
New York. — Več tisoč likah, "sraje, uposlenih v perilnicah, v stavki, ker delodajalci no- jo povisati mezde. Delavci so organizirani.

Enotna fronta v Kanadi.
Vancouver, B. C. — Prvič v zgodovini kanadske province British Columbia se je delavstvo po- avilo na pravo solidarno enot- o politično fronto. Doslej so bili delavci v provinci — kakor v stavih provinciah Kanade — raz- eljeni v socialistični stranki in labor party. Na konferenci obeh rank in komunistične frakcije, e se je vršila 24. in 25. maja v ancouverju je končno prišlo do druitve in ustanovila se je anadian Labor party. Stranka e postavila na svoje listo 17 kan- idatov za poslance v provinci ornici.

Upati je, da bodo delavci v stalih kanadskih provinciah po- emali ta korak.

Obloj strokovnih unij v Kanadi.
Ottawa. — Dominijanski depart- za delo poroča, da so delav- e strokovne unije v Kanadi po- eh letih nazadovanja napredno- e na članstvu v letu 1923. Ob- enu prejšnjega leta je bilo v anadi 2487 krajevnih unij, ki so e 278,098 članov, dočim je lo ob koncu l. 1922. vsega sku- aj 276,621 članov.

Najboljše leto za unije v Kana- e bilo 1919. Takrat so šteje- 47 podružnic s 378,047 člani. Ogromna večina kanadskih ij spada k mednarodnim uni- am, to je takim, ki so včlanjene meriški delavski federaciji v I. W. W. Nadalje je v Kana- 24 neodvisnih unij z 9934 čla- r 109 narodnih in kanadskih ij, ki imajo okrog 30,000 čla- v. Katoliške unije so izključno provincie Quebec, kjer prevla- ejo prebivalci francoske na- dnosti.

Strokovna stavka proti v Clevelandu.
Cleveland. — Motorniki in evodniki Cleveland Railway mpanije so skoraj soglasno od- usovali, da zastavkajo v torék unija zjutraj, če jim družba e tega časa ne poviša mezde za centov na uro kakor je pred e dnevi odločilo razsodišče.

Brookhartova zmaga je La Follettova zmaga.

Washington, D. C. — Brook- hartova zmaga nad združenimi si- ni Coolidgeve administracije, aughertyjeve svojati pa bančnih eželeznih interesov je pome- liva za izid predsedniških voli- v, ki bodo letos meseca novem- ra. Glas za Brookharta na teh rimarnih volitvah je bil glas za La Folleta ali pa za kmečko-de- vsko politično gibanje. Bilo je glasovanje odpor proti Cooli- ge in njegovi administraciji, pro- odni oligarhiji in eželeznika- u lastništvu zvezne vlade. Bilo e ponovno zatrdilo nadaljnega zradovoljstva in nadaljne revol- Brookhart je dobil skoro 200- 00 teh glasov med meznimi de- elci in kmeti v državi Iowa.

La Follettovi pristaši so vzeli izid z velikim zadoščenjem in dovoljstvom na znanje. Pravi- la da bo izlaska zmagal La Fol- et v tej državi. Tudi to je kaj ako močoe, da potegne Missou- in Kansas za sabo. V teh zad- ih državah je element, ki ne bo aral podpirati niti republikan- e, niti ne demokratske stranke e mesecu novembru, pač pa z vo- im navdušenjem podpiral vo- o listo, odgovorno proizvajajo- ma razredu.

La Follettova soba senatnega eka poleg galerije v senatu je prestano polna številnih obisko- elcev cel dan. Konferenca se e za konferenco. Sli prihajajo elhajajo. In vendar se še ved- o zdržuje glas, da ne pride okli- e njegove kandidate prejš- dan kakor šele po konvenciji e republikanske stranke. Tedaj bo el v svojih rokah narodno pe- o svoje organizacije, ki ima e sedež v čikaškem mestu.

O senatavski konvenciji ne e razpravljati. In ker je se- o čisto gotova stvar, da so de- lski elementi pripravljeni usta- iti novo politično stranko, ni eprasanje tako enostavno, ka- e morda njegovi svetovalci ečajajo. Uspeh v silnem napa- na staro gardo prihodnje je-

sen odvisi od nekakšnega spora- zuma med liberalnimi in radikal- nimi silami. La Follette ne bo mogel izpodbiti leve ob odpo- ru proti desnici, ker še ni dovolj močan za dvojno bitko takšne vrste.

Borah izjavlja, da ne mara i- meti nobenega posla s cleveland- sko konvencijo republikanske stranke. Pripravlja se na celo vr- sto javnih govorov, v katerih bo pojasnjeval in razlagal pa pripo- redil pametno vnanjo politiko v nasprotju z imperijalističnimi stremiljenji Hughesa in Poincare- ja. Norris in Brookhart bosta tu- di bojkotirala konvencijo. Pri- pravljena sta stopiti v boj za La Follettov program. Ali bosta javno podpirala njegovo kandi- daturu, ali ne, še ni ugotovljeno. Ali vse kaže, da jo bosta.

Psihijatrove misli o čikaškem umoru.

Detroit, Mich. — Če bi bilo dano naširoko znanemu psihija- tru dr. A. L. Jacobyju iz De- troita določiti usodo mladima morilecema Nathanu Leopoldu in Ri- chardu Loebu, bi jih ta dal na kliniko, kjer bi naj služila znano- sti in postavi za merilo v priza- devanju za preprečitev sličnih zločinov.

Dr. Jacoby razvija dalje svoje nazore ter pravi, da ima človeška družba večjo dolžnost, kakor pa samo nalagati mozaično kazen: življenje za življenje.

"Kaj pa pridobite, če jima od- sekate glavi?" je vprašal dr. Ja- coby. "Iztrebili boste samo dva nenormalna mladeča. S tem pa ne boste oplašili nadaljnih dveh ne- normalnih mladev, ki si vtepe- ta v glavo izvršiti, isto ali podob- no dejanje.

" Lahko rečem, da je šifrom na- še dežele ha-tisoče in tisoče takih ljudi, ki so kar zeleni same zav- stji, ko vidijo, koliko pišejo listi o Leopoldu in Loebu.

"Če vtaknete tadv a je jo, tu- di ne dosežete ničesar. Saj vendar ne boste poboljšali ali izločili mo- rilecev mladega Franka. Le toli- ko boste dosegli s tem, da ju bo- ste imeli pod kontrolo.

"Po mojem mnenju bi bilo naj- boljše, če bi ju dali natanko pre- iskati izkušnim zdravnikom. Ob- last bi ju naj izročila tej ali oni kliniki, kjer bi naj zdravniki o- pazovali njuno nenormalnost.

"Na takšen način bi bila lahko tako priprta, kakor bosta v za- poru, če ne prideta na vislice. Njuno umsko stanje bi potem lahko opazovali in preiskavali zdravniki strokovnjaki. Iz tega opazovanja in preiskavanja bi na- šla znanost pot, po kateri bi se dalo preprečiti takšne zločine v bodočnosti."

Dr. Jacoby meni, da imajo ab- normalnosti, ki so poglne Leo- polda in Loeba v klešče tega strašnega zločina, svoje korenine iz otroških dni obeh morilcev. Če bi njuni starši strogo pazili na- nju v njunih otroških letih, bi najbrž ne bila izvršila takšnega zločina.

"Oba fanta sta očitvidno abnor- malna," je rekel detroitski psi- hijater. "Vse, kar sta počela pred tem zločinom, dokazuje to. To hudodelstvo je končni rezul- tat tistega abnormalnega razvo- ja.

"Nobenega pravega razloga ne vidim, zakaj nista bila fanta zdravniško preiskana, ko sta bila štiri ali pet let stara. Če bi bila, bi skoro gotovo ne bilo prišlo do tega nesrečnega slučaja.

"Kaj je bil nagib še kakršne- koli," je rekel znanstvenik. "Predvsem bi ju morali uredi v tem, da bi se mogla upirati tistim protisocialnim nagibom. Mislim, da ni na svetu nobenega človeka, ki bi ne imel tega ali onega pro- tisocialnega nagiba. Ali norma- lis človek je toliko utrjen in iz- vežban pa vzgojen, da se jim ne vda. Jaz bi vas morda rad ubil. Pa to ne de nič, dokler ne storim tega.

"Nadalje pa nam je treba vzeti tudi tole k sreč. Zadeva bo vzela veliko časa, denarja in prizade- vanja po sistemu, po katerem re- šujemo takšne stvari. Kakor ču- jemo, bodo porabili na milijone dolarjev za sodno obravnavo, ki ne bo dognala ničesar več, kakor sta že izpovedala fanta — nam- reč, da sta umorila Roberta Franka.

"Zdravniška preiskava bi na- tanko dognala, kaj je treba na- rediti z njima. In kaj takega se da doseči laže, hitreje, ceneje in bolj človeško, kakor pa bodo sto- riljo navadni poti pravnih za- dev.

"Kaj pa vam dopoveduje baha-

vost, s katero govorita morileca o svojem zločinu?" je bil vprašan dr. Jacoby.

" Morda je to dušenje skrajne- ga obupa," je odgovoril znan- stvenik. "Morebiti je to v zagor- in opravičbo. Kajti vsak po- sameznik izkluša zagovarjati in braniti svojo zavednost pred u- sodno resnostjo tega ali onega prestopka.

"Ali pa se hoče Leopold delati a tem še bolj abnormalnega, ka- kor je v resnici."

Dr. Jacoby je kar naravnost dejal, da je Frankov umor ob- sodba elega našega vzgojnega si- stema.

"Tu imamo dva mladeča," je dalje razvijal svojo filozofijo dr. Jacoby. "Oba sta dosegla tako si- njajo šolske uspehe, da bi ju člo- vek skoro zavidal. Bila sta odli- njaka, a kljub temu se nista mo- gla prilagoditi socialnosti.

"Naš vzgojni sistem stremi, o- zziroma bi imel stremiti za tem, da nam daje boljše državljane. Nje- gova naloga ni samo učenje v u- metnosti in znanosti. Dajati bi nam moral moše in žene, ki se mo- rejo prilagoditi življenju, kakr- šno je. Naš sistem ni samo za to tukaj, da izdaja učencem diplo- me in bnae mladeči glave z znan- jem."

Važnost zadostnega spanja.

Če ste podvrženi glavobolom, neprebnosti, čestim prehladom in stalni utrujenosti, vprašajte se naprej: "Ali si privoščim osem ur spanja vsako noč?" To vpraša- nje se zdi marsikomu morda ne- važno, ali iz odgovora na to vpra- šanje se razlagamo dostikrat vzrok teh težkoč.

Spati zadosti je jako važno, kaj- ti spanje je doba naše rasti. Spi- mo, da se izpočijemo, in ravno te- kom tekom spanja se tkanine na- šega telesa obnavljajo in poprav- ljajo po obrabi tekom dneva.

Telo je mogočena zgradba iz sa- mihi drobnih stanič ali celic; sku- pine teh stanič tvorijo tkanine in organe našega telesa. Te stanič- e in tkanine se stalno obrabljajo in ko razpadejo in zamrejo, jih ob- tok krvi poganja s seboj, da jih izžene iz telesa skozi kožo, pljuča ali izločila. Vsaka misel in vsak gibljaj prispeva k obrabi naših tkanih. Čim težje delamo, bodisi z možgani ali z mišicami, tem hi- trejše se obrabljajo te stanič- e in tem več strupenih odpadkov mrt- vih stanič prehaja v kri. Da živo- mo, je treba popraviti ali nadome- stiti te degenerirane stanič- e. Nekaj tega popravilnega dela se vrši potem hrane, ki jo jemo, in protom zraka, ki ga dihamo, ali večji del tega popraviljanja se vr- ši tekom spanja. Eenergija, po- trošena po dnevi, se tako obnav- lja po noči. Po domače pravimo temu: izpočili smo se po spanju.

Važno delo se torej vrši v na- šem telesu tekom spanja in, radi tega je prav, da privoščimo tele- su zadosti časa, da se to delo iz- vrši. Če telo nima zadostnega ča- sa za to, delo obnavljanja in po- praviljanja ne bo dovršeno. Kaj potem sledi? Utrujenost s stalno pomajajočo sposobnostjo za delo in znizano odporno silo. In ko je odporna sila oslabiljena, smo naj- bolj dovzetni za napade razno- vrstnih bolezni.

Koliko časa je treba spati? Ne- kdo potrebuje več, nekdo manj, ali v tej debeli nervoznega gibanja in trenja, napornega dela in na- pornih iger in zabav je prav upra- vičeno trditi, da je potrebnih nič manj nego osem ur, da se nadome- stijo zgube, nakopičene tekom po- prečnega dneva. Sedaj se vprašaj- te, če dajete telesu dovolj časa po noči, da izvrši delo obnavljanja in popraviljanja. Če tega ne delate potem zapravljate glavnico in ne le obresti svojega zdravja in po- sledica je neizogibna poguba. Glavobol neprebnost, zaprtje in čut utrujenosti so le varnostni si- gnali, ki vas opozarjajo, da telo dobliva premalo spanja.

Če spite zadosti se zjutraj zb- dite osveženi in močni. Če se pa, ko vstanete, čutite utrujene in sla- be volje, pomenja to, da ni bilo zadosti spanja. Nadoknadite ta- koj. Pojdite isti dan nekoliko ur bolj zgodaj spat in spite, če mo- rete, dokler se ne zbudite osveže- ni in zadovoljni. Če je imelo telo zadosti časa za svoje delo, spozna- te to takoj. Ne ljubi se vam dalje spati.

Eeden izmed največjih pripo- močkov za zdravo spanje je do- bro prezračena soba. Imejte polno lahkih gorkih odev in dršite okna na široko odprta. Potem strupi, ki jih telo izločuje, ne ostanejo v sobi, in sveži zrak vas ves čas za-

laga z zadostno količino kislika, ki ga kri potrebuje.

Če radi kakega neznanega vzo- ka človek le težko zaspi mu po- maga naravnost čudežno včasih gorka kopelj, preden se uleže, ali hiter sprehod pod milim nebom. Dostikrat je tudi dobro jesti kaj lahkega pred spanjem, kajti pra- zen želodec je mnogokrat vzrok nespečnosti. Kdor pa zavija je- di tako pozno, naj rabi le lahko prebavljive jedi. Kozarec gorke- ga mleka, čašica čokolade z enim ali dvema prepečenema je popo- loma dovolj.

Oni, ki se bojijo nespečnosti, naj se izogibajo stvarim, ki od- ganjajo spanje. Razburjajoča knjiga ali igra, preveliko kajenje ali preveliko kave in teška jed ob pozni uri dostikrat onemogo- čavajo spanje.

Bodite privirni nasproti same- mu sebi, kar se tiče spanja. Pri- voščite svojemu telesu zadosti ča- sa, da se okrepi. Plačilo bo v bolj- šem zdravju, večji odpornosti in večji sposobnosti za delo.

Vesti iz Jugoslavije.

Smrtna nesreča radi akordnega dela. — Akordno delo je nesreča za delavce. Dne 19. maja se je ponesrečil delavec Alojzij Arkan- šek na glavnem kolodvoru v Ljub- ljani pri nakladanju hlobov iz va- gona na voz. Ta nesrečni slučaj se je zgodil na sledeči način: Ko so ti delavci imeli že na vozu 5 hlo- bov, je ponesrečni delavec (ki je bil pri tej skupini predelavce) zahteval, da se naloži še eden hlobo, za kar so ga njegovi tova- riši svarili. On se za svarilo ni zne- nil in tako se je zgodilo, da ravn- no, ko so še ta usodni hlobo nava- lil na voz, je stal ponesrečeni de- lavce na drugi strani voza, ker je hotel hlobo zadržati za to pri- pravljanim cepinom. Usoda pa je hotela, da se je hlobo prevrtil, ne- srečnega podri na tla in padel na njega ter mu zdrobil prsni koš; nesrečnej je obležal na mestu mrt- ve. Ta delavce je bil zaposlen pri Ivanu Šiška, ki ima parno žago in tovarno parketov v Metelkovi ulici pri glavnem kolodvoru. On- dotni delavci imajo akordno delo, kar daje podjetniku brezdvomno več profita in delavci postajajo vsled nenasišnega klerikalnega kapitalista, ki se ravna po "kr- ščanskih" načelih, žrtve akorda!

Rudarska produkcija v letu 1923 v Sloveniji. — Rudarsko glavar- stvo je sestavilo podatke o ruda- ski produkciji Slovenije v letu 1923. Iz te statistike navajamo najvažnejše podatke. Navzile te- mu, da naši podjetniki vedno vpi- jejo po podaljšanju delovnega ča- sa in omejitvi socialnega zavaro- vanja, češ, da naša mlada indu- strija tega ne prenese in da ne more biti konkurenčna zmožna itd. Iz ter uradnih podatkov je razvidno, da se je v letu 1923 dv- gnila produkcija premoga v splo- nem za 60 odstotkov napram pro- ducelji iz leta 1913. Leta 1913 se je proizdeiralo v rudnikih Slove- nije 1,587,137 ton premoga v vrednosti 18 milijonov 870,000 zlatih kron. Leta 1923 pa se je proizdeiralo v Sloveniji 1,696,956 ton premoga v vrednosti 500 mil- lionov Din, ali okrog 25 in pol mi- lijona Din v zlatu.

K temu pa še pride odpad pro- ducije premoga za približno 2 meseca vsled stavke v letu 1923 pri Trboveljski družbi, kar znaša 219,987 ton premoga v vrednosti 3 milijone 916,755 Din v zlatu. Tako da, ako bi ne bilo stavke pri Trboveljski družbi v letu 1923 bi znašala produkcija premoga v Slo- veniji 1,916,943 ton, v vrednosti 570 milijonov 393,600 Din ali 29 milijonov 410,755 Din v zlatu. Iz teh števil je razvidno, da ako bi bila lanska stavka izostala, bi se bila produkcija premoga povišala v Sloveniji za 20 in triletri odstot- kov napram letu 1913. Povišek vrednosti pa za 189 milijonov 733,540 Din, ali v zlatu za 10 mil- 540,755 Din.

Na podlagi navedenega je na-

Slovenska Narodna

Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Inkorp. 17. junija 1907. v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODSEK:
Predsednik Vincent Calmar, podpredsednik Andrew Vidrieh, R. F. D. 7, Box 81, Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blas Novak, gl. blagajnik John Vegrich, urednik glasila John Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:
John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelesnikar, Box 278, Barborton, Ohio, Fred A. Vider, 2408 S. Hamlin Ave., Chicago, Ill., John Terceji, Box 92, Hendersonville, Pa., John Gorick, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:
OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrosi, Box 286, Moon, Ren, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, Box 104, Gross, Kans., za jugozapad. Max Mare, Box 198, Buhl, Minn., za severozapad. Mike Zugel, 5483 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:
Frank Zalts, predsednik, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Somrak, 5817 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitveni odbor:
Predsednik: Frank Alei, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. Joško Oren, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. Jos. Škuk, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kera, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, O. POZOR! —Korrespondenca z gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovijo Predsedniku S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PDPPORE SE NASLOVE: Bolniški taj- nitvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vsebuje se naslov: Tajnitvo S. N. P. J., 2657-59 So. Law- dale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVE I Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zaltsu, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgura).

Vsi prisrli na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na naslov: John Under- wood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, nenasila, oglaš, naročnina in sploh vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Telefon.
Halo! Halo! — Centrala! — Halo! Gospodična! Halo, centra- la, halo! V tem ko plače rudar- skega delavstva povprečno komaj dosega 60 odstotkov že itak predvojne nezadostne plače in ki je delavstvo svoje delo povišalo za 20 in triletri odstotkov napram predvojnemu delu, ima sedaj za priboljšek vsega svojega trplje- nja in stradanja, da se ga na ce- sto meče, mu ščiti omejujejo, de- lovni čas podaljšujejo in socialna zakonodaja odpravlja.

Vojni dobilek.
V električni cestni železnici: "Prosim Vas vendar, da bi stopi- li naprej. Morda mislite, da je cestna železnica samo Vaša?" — Vojni dobilek: "Ne še, ne!"

Povest "Jimmie Higgins" je sprolo čulo ameriškega proletar- iata ob času velike vojne. Dobi se pri Književni matici S. N. P. J.

KNJIGE

Književne Matice S. N. P. J.

Književna matica Slovenske narodne podporne jednote je izdala in ima v zalogi sledeče knjige:

Pater Malaventura. Spisal Zvonko A. No- vak. Izvirna povest iz življenja ameriških frančiškanov. Z izvirnimi slikami, katere je izdelal Stanko Žele. Fina trda vezba. Cena s poštnino vred \$1.50.

Slovensko-angleška slovnica. Dodatek raznih koristnih informacij. Fina trda vez- ba. Cena \$2.00 s poštnino vred.

Jimmie Higgins. Spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molek. Povest iz življenja ameriškega proletarijata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena \$1.00 s poštnino vred.

Zajedalc. Spisal Ivan Molek. Povest iz doslej skritega kosa življenja slovenskih de- lavcev v Ameriki. Trda vezba. Cena \$1.75 s poštnino vred.

Zakon biogeneze. Spisal Howard J. Moore, poslovenil J. M. Zelo podučna knjiga, ki tolmači mnoge narurne zakone in poka- zuje, kako se splošni razvoj ponavlja pri po- samezniku fizično in duševno. S slikami. Trda vezba. Cena \$1.50 s poštnino vred.

Zadnji dve knjigi, naročeni skupaj, do- bite za tri dolarje. Vse zadnje štiri knjige za šest dolarjev. Vredne so!

Naročbe, s katerimi je poslati denar, sprejema

Književna Matica
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

POTNIKI
v stari kraj in
EMIGRANTJE
iz starega kraja potujte preko
EMIL KISS BANKIRJA
133—2d Av., New York

Denarne posiljate — Dolar- jih—Pinarjih.
Hranilni oddelak.
Javni notarski urad.
Pišite za informacije.

Novi priseljniški zakon.

Glavne določbe.

Poglavitne določbe novega priseljniškega zakona, ki ga je kongres sprejel in predsednik Združenih držav podpisal, stopijo v veljavo dne 1. julija 1924. Ta zakon je izredne važnosti za vse one, ki nameravajo priti v Združene države, oziroma za one tujakünje priseljence, ki želijo poklicati v Ameriko katerega sorodnika, kakor tudi za vse one, ki se hočejo podati na kratek obisk v stari kraj. Zato naj pazno prečitajo to prvo poročilo o poglavitnih določbah novega priseljniškega zakona. Bolj natančne podatke in navodila priobčimo kasneje, zlasti čim priseljniška oblast izda svoje izvršilne nariadenja k temu zakonu.

Nadaljna omejitev priseljavanja.

Novi zakon še bolj omejuje priseljavanje v Združene države in postavlja kvoto na popolnoma drugo podlago. Tekom prihodnjih treh let bo letna kvota za vsako inozemsko deželo znašala le dva odstotke (2%) od števila prebivalcev, rojenih v dotični deželi, ki so bili nastanjeni v Združenih državah glasom ljudskega štetja od l. 1890. (Dosedanja kvota je znašala 3% na podlagi ljudskega štetja od l. 1910). Minimalna kvota pa je določena na 100, tako da noben deželi ne bo odkazanih manj od 100 priseljenec na leto.

Koliko bo znašala nova kvota?

Natančna kvota za posamezno deželo ni še uradno določena. Po predhodnih računih pa bodo kvote za nekatere dežele starejše imigracije znižane za 20 do 25 odstotkov nasproti dosedanjim kvotam, do čim bodo priseljniške kvote nekatere izmed takozvanih novejših narodnostnih skupin malone izbrisane.

Po teh računih bi letna priseljniška kvota za Jugoslavijo znašala 735 (mesto dosedanjih 6.426), za Italijo 3.889 (mesto dosedanjih

42.057), za Nemčijo 50.129 (mesto dosedanjih 67.607) itd. Ali, kakor rečeno, te številke predstavljajo le predhodno kalkulacijo, in za uradno določene kvote treba še čakati.

Priseljenci izven kvote.

Priseljenci, podvrženi kvoti, (quota immigrants), pa ne bodo edini inozemci, ki jih novi zakon pripuša v zemljo. Oni ki niso podvrženi kvoti se zovejo "non-quota immigrants".

Zakon določa, da so izvzeti iz kvote neporočeni otroci pod 18. letom in žena ameriškega državljanja, ki je nastanjen v Združenih državah za časa, ko prisi, da se mu izda priseljniška viza (Glej spodaj).

Drugi razred priseljenecv izven kvote so oni, ki so tekem zadnjih dveh let bili duhovniki ali vseučilišni profesorji in ki prihajajo v Združene države v svrhu, da nadaljujejo ta svoj poklic, kakor tudi njihove žene in neporočeni otroci pod 18. letom.

Stari zakon je napravil izjemo tudi za nekatere druge poklice, na pr. za lišne uslužbence, učenike, gledališke igralce, bolničarke in osebe, spadajoče h kakemu znanstvenemu poklicu, kot zdravnik, inženirje, predavatelje itd.

Po starem zakonu so take osebe bile pripuščene tudi potem, ko je bila kvota izrpana; po novem zakonu pa spadajo pod kvoto. Izjema velja le za duhovnike, profesorje in njihove družine.

Pač pa jemlje novi zakon v poštev dijake, ki prihajajo v Združene države v svrhu učenja. Dijaki v starosti od vsaj 15 let bodo pripuščeni kot priseljenecv izven kvote, ako prihajajo v svrhu, da študirajo na priznani visoki šoli.

Priseljniška viza.

Nekaj novega je zahteva takozvane priseljniške vize. Ta določba je morda najvažnejša za posameznika in ne le novi priseljenec, marveč tudi njihovi tukaj nastanjeni sorodniki in prijatelji morajo na njo obratiti največjo pozornost.

Vsak priseljenec namreč, ki pride v Združene države, po 1. juliju 1924, si mora poprej zagotoviti priseljniško vizo (immigration visa). To priseljniško vizo izdaje ameriški konzulat in v njej je navedeno, kake narodnosti je priseljenec, da-li spada pod kvoto ali je izven kvote, do katerega roka naj ta viza velja, kakor tudi druge dodatne informacije, ki jih zahtevajo predpisi.

Priseljenec od sedaj naprej ne bo več potreboval vize na svojem potnem listu, marveč le gori omenjeno priseljniško vizo. Pristojbina za vizo znaša devet dolarjev. Viza zapade po določeni dobi, ki ne sme presegati štiri mesece. Priseljniška viza ne bo jamčila, da bo dotičnik pripuščena, ako ne bi odgovarjal določbam splošnega priseljniškega zakona.

Viza je potrebna ne le za kvotne priseljence, marveč tudi za one izven kvote.

Vsak mesec se bo izdajalo k večjemu le deset odstotkov (10%) od števila vseh letnih viz za kvotne priseljence; izjema velja le za one dežele, katerih kvota je manj od 300. Dosedanji sistem mesečne kvote odpade; po novem zakonu torej odpade nevarnost, da bi kdo prišel v Združene države, ko je mesečna kvota izrpana. Odločilno je le to, da dospe tukaj v roku, do katerega velja njegova priseljniška viza.

Prednost pri izdajanju viz.

Pri izdajanju viz onim priseljenecem, ki spadajo pod kvoto, se bo dajala prednost pred drugimi sledečim osebami: neporočenemu otroku pod 21 letom, očetu, materi, možu oziroma ženi ameriškega državljanja, ki je sam najmanj 21 let star, nadalje onim kvotnim priseljenecem, ki so izurjeni poljedelci, njihovim ženam in otrokom pod 16. letom.

Vize za priseljence izven kvote.

Ko priseljenec prisi, da se mu izda priseljniška viza kot priseljenec izven kvote, ali ko zahteva, da se mu kot sorodniku ameriškega državljanja prizna prednost pred drugimi kvotnimi priseljenecv, kon-

zularni uradnik ne bo izdal take vize, dokler ne bo pooblaščen, da jo izda. Vsak državljani Združenih držav, ki zahteva za svojega sorodnika, da se temu prizna pravica kot priseljenec izven kvote, oziroma da se mu da prednost pred drugimi kvotnimi priseljenecv, mora vložiti primerno zaprično prošnjo na generalnega priseljniškega komisarja (Commissioner General of Immigration). Vsaj dva zanesljiva ameriška državljanja morata potrditi, da so navedbe v prošnji resnične in da je prošilec v stanu vzdrževati priseljenca, za katerega je vložil prošnjo. Ako generalni priseljniški komisar najde, da so te navedbe resnične, obvesti o tem državnega tajnika (Secretary of State), in ta od svoje strani pooblasti konzula, pri katerem je dotični priseljenec zaprosil za vizo, da mu izda priseljniški certifikat.

Priseljenci, ki se vračajo v Ameriko.

Novi zakon določa, da oni priseljenecv, ki so bili zakonito pripuščeni v Združene države in ki se podajo v stari kraj na začasn obisk, se smejo povrniti brez priseljniške vize. Tak priseljenec, ako se hoče povrniti v Združene države brez težkosti radi kvote mora pred svojim odhodom zaprositi ameriško priseljniško oblast, da mu izda dovoljenje (permit) za povratek v Združene države. Ako generalni priseljniški komisar najde, da je bil dotičnik zakonito pripuščeni v Združene države in da je prošnja bila napravljena v dobri veri, mu izda dovoljenje; v dovoljenju je navedeno, za koliko časa naj bo veljavno — kvečjemu za leto dni. Veljavnost se pa kasneje tudi lahko podaljša, vsakokrat kvečjemu za nadaljnjih šest mesecev.

Prošnja mora biti zaprščena in treba priložiti dve fotografiji prošilec. Za izdajo dovoljenja in za vsako podaljšanje treba plačati pristojbino od \$3.

Ko se povrne v Združene države, mora izročiti svoj "permit" priseljniški oblasti v pristanišču prihoda. S tem on dokaže, da je priseljenec na povratku v Ameriko iz začasnega obiska in inozemstvo in da zato ne spada pod kvoto; drugače je on seveda podvržen splošnim priseljniškim predpisom, kot vsak drugi priseljenec.

Pripadnost h kvoti.

V katero kvoto kdo spada, se določa, ravno kot dosedaj, po rojstnem kraju. Novi zakon pa je uvedel nekatere spremembe, ki naj odpravijo nekatere težkosti, ki so izvirale iz starega zakona. Tako novi zakon določa, da mladoletni otrok pod 21. letom, ki se ni rodil v Združenih državah in ki prihaja v spremstvu očeta ali matere, spada v isto kvoto kot roditelj, ki ga spremlja. Ako pa je v spremstvu obeh staršev, je rojstni kraj očeta odločilen. Ako se je žena rodila v drugi deželi kot njen mož in kvota za njeno rojstno deželo je izrpana, se ona sme v prihodnosti prišteti h kvoti one dežele, kjer se je rodil njen mož, ako jo on spremlja in je upravičen do priseljniške vize. — F. L. I. S.

HAZANILLO IN ZAHVALA.

Tužnim srcem zaznamjam sorodnikom, znaneem in prijateljem žalostno vest, da je preminul naš brat

JOHN BROJAN.

Ponesrečil se je v rovu Trimountain Mine, Mich. maja 19, 1924. Zadel ga je nesreča ko je ravno mislil prijeti z delom, napravil je par korakov za svojim tovarišem sodelavcem, na kar se je utrgala plast kamenja in pokrila Johna, da je bil na mestu mrtev. Društvo "Danica" št. 22, S. N. P. J. katerega član je bil pokojni John Brojan, mu je priredilo sijajen pogreb v nedeljo dne 25. maja, t. l. Prav lepo se zahvaljujem članom društva za lepi venec, kakor tudi prijateljem in družini Jerovek za darovane svetiljce. Posebno se tudi zahvalim sobratu tajniku društva Math D. Likoviću in predsedniku Matt Cibaleku za ves njih trud, ki so tako lepo vse vredili in bili na razpolago ob vsaki zahtevi in potrebi, da se je vsa stvar pravilno izvršila. Tebi dragi brat, bodi lahka tuja zemlja, počivaj mirno, nam pa ostaneš za vedno v spominu. Žalujejo ostali bratje Mike, Frank in Valentin Brojan. Mike Brojan, West Hazelton, Pa.

Golgota.

V Ameriko.

Vso noč je odjekovalo po prostorni vojaški sobi kakor da bi vzdihoval otrok. Nekoč je vzdihnilo kaplarija in v polnu je srdito zakričal: "Molči!" In na postelji ob oknu, odkoder je prihajalo ječanje, se je zganilo majhno truplo in pljuša so za trenutek nehala delovati. Kaplarjev krič je bil kakor zapoved boja. Ni vprašal, ali jo je mogoče izvršiti ali ne. Zavedal se je svoje moči. Ko ga nekoč neki novinec ni lepo pozdravil, se je zadržal nad njim kakor pobesnela zver: "Kaj misliš, kdo sem jaz? Jaz sem tvoj Bog!"

Vojaki so se počasi navadili njegovih besed in niso več mislili na njih pomen. Njihovi možgani so postali kakor oni del brzjavne aparata, ki samo sprejema brzjave, a jih sam ne oddaja.

Nemirno se je premetaval vojak, ki mu je sredi noči zaukazal kaplar molčati, po svoji postelji. Skozi okno je sijal mesec ravno na njega. Črni kodri so padali čez čelo in segali skoraj do nosa. V mesečini je bil njegov obraz kakor mrličev. Oči so tišale globoko pod čelom in so bile zalite s črnim kolobarjem. — Ko je mislil, da je kaplar zopet zaspal, je prišel nalahno in boječe vzdihovati. Levo roko je imel položeno preko trebuha. Včasih, ko je zažutl strašno bol, se je oklenil z obojema rokama lastnega telesa ter se zvijal kakor ranjena kača. Že večkrat je prošil kaplara; da ga pusti k zdravniku, toda kaplar je zakričal nanj: "Simulant! Marš!" Zgodilo se je to večkrat in čudne misli so začele rojiti po njegovi glavi. Mislil je na zdravnika, ki mu je bil kakor kralj devete dežele, do katerega je težko priti. Tudi to noč je mislil na tega čudežnega kralja in na kaplarja, ki je zvesto čuval vhod devete dežele. V svoji bolesti si je izmislil načrt, kako bi prišel do njega.

Ko so se zjutraj ostali vojniki odpravili in odšli k zboru na dvorišče, je vstal in se z veliko naglico oblekel. Vedel je, da prihaja ob tej uri zdravnik v vojašnico in da ga bo sedaj lahko nagovoril, ker je kaplar na dvorišču.

Po hodniku so odmevali težki koraki, enakomerni udarci sablje in zvenenje ostrog. Vojak je poznal ta korak. Potegnil je čevlje na samazane in potne noge ter hotel sbežati na hodnik. Toda zopet ga je prijel krč v udih, da se je počasi in s trudom premikal dalje. Ko je prišel do vrat, je bil zdravnik že mimo. Videl ga je, kako je stopal naprej in se vedno bolj oddaljeval. Na vojakovem obrazu se je pojavil otroški jok. Videl je, kako gre zdravnik vedno dalje in dalje, da ga ne bo mogel dohiteti. V smrtnem strahu, da mu zopet ne uide, je zaklical: "Gospod doktor!" Kakor kličejo mrlič ob zadnji uri, je bil ta glas. Zdravnik se je obrnil in se mu blizal. Od veselja je drhtel vojak po vsem telesu in mu šel počasi nasproti. Ko je zdravnik zagledal napol oblečenega človeka, v raztržani srajci, da so se videle zaraščene prsi, v nezavezanih čevljih in prevlekih hlačah, ki so se komaj vzdržale na suhem telesu, ga je prevzel stud in pljunil pred njim, pozabil je, da to ni vojaški pozdrav.

"Gospod doktor — prosim, — bolan sem!" Težko je govoril, roke so se zopet oklenile trebuha, da bi utešile bolest. Zdravnik je za trenutek molčal, kakor da bi ga prevzelo usmiljenje. Toda, takoj se je zopet skril njegov obraz in nič usmiljenja ni bilo na njem.

"Kako izgledaš — kakor divjak iz Afrike! Zakaj te ni prijavil kaplar?"

Milo je pogledal vojak, da bi zdravnik ne verjel kaplarjevih besed. "Rekel je, da sem simulant! Gospod doktor —" Novinec je hotel dalje, toda zdravnik ga je prekinil: "A tako — simulant — Haha! Marš!"

Ni verjel njegovim besedam. Oči so stopile iz temnih globeli kakor da bi hotele videti žive besede.

"Marš!" — Po stopnicah je pribežal kaplar. Vojak ga je gledal in vztrepetal.

"Kaplar, tu imate svojega simulanta. Ustavil me je in se potilil radi vasa. Predam ga v vojsko. Naložite mu primeren kazen za njegovo predrznost, da bo vedel, da tak ne sme pred kapetana prvega čina."

"Bom, gospod doktor. — V Ameriko ga pošljem!" Zdravnik je takoj odšel in se ni brizgal za njim. Vojak je stal sključen in trepetajoč pred kaplarjem. Ta je pograbil za ramena in ga sunil v sobo. Molče in zadržujoč svoje boleste je zletel novinec v sobo.

"Vzemi svoj kovček in marš v Ameriko. Jaz ti bom že pokazal. Novinec je ubogal kakor da se v hipu spremenil v mrtev stroj. Njegove oči so hotele iz svojih globeli in blazen je bil njegov pogled. Vzel je svoj kovček in se napotil k prvi postelji.

"Mirno!" Ni se mogel zadržati, bolest ga je skrivila in udje mu otrpili.

"Marš v Ameriko —!" V ksteh je zakričalo in bolno telo je leglo na tla, roke pa so se oprle le kovčka. "Naprej!" Počasi je lezel človek pod posteljo in rival pred seboj svoj kovček. Včasih je obstal in lovil sape. Toda je ga poljubila brea kaplarjeve noge in telo se je vlelo počasi naprej. Dolga je bila pot skozi dvaintrideset postelj. Kakor da je vodil v večnost. Ko je prišel skozi zadnjo, je bil njegov obraz ves poten. Žile so izstopile in hotele prazniti rjavo kožo.

"Vstani!" Počasi je vstajal kakor da vzdiguje težko breme.

"Mirno!" Kaplar je kričal kakor da ima celo četo pred seboj. Vojakovo telo je bilo zvito, v polkrog in ni ga bilo moči zravnan. Kaplar ni mislil ničesar, ni videl njegovega blaznega pogleda. "Pridi zopet nazaj iz Amerike!" Naglun se je človek pred kaplarja kakor da ga hoče zadaviti s svojimi izbuljenimi očmi. Kaplar se je za trenutek ustrašil tega pogleda, toda veroval je v svojo moč in se ni zbal.

"Marš!" — Zopet se je sklonil človek in legel na tla pred svoj kovček. Počasi je začel lezti po isti poti nazaj, od koder je prišel v Ameriko. Pod vsako posteljo je počil, vedno bolj mu je zastajala sapa. Ko je prišel do desete, se je zopet ustavil in pogledal pred se. Dolga vrsta postelj že ni bila pred njim in obupal je nad svojo močjo. Položil je roke na kovček in naslonil nanje svojo trudo glavo. Kaplar se je zadr. "Naprej!"

Človek pod posteljo pa se šušlil, le težko sopenje se je slišalo. "Naprej!" je še besneje zakričal kaplar. Tedaj so potne trepalnice zaprle blazne oči, usta so se raztegnile v velikansko odprtino, iz katere je dihala vroča sapa.

"Vstani!" — Kaplar je sunil s nogo pod posteljo. Roke so zdrnile s kovčka in po tleh se je zvijalo zvijajoče se truplo.

"Bo že vstal enkrat!" si je mislil kaplar in odhitel na dvorišče, kjer ga je že čakal njegov oddelek.

Počasi se je premikalo rdeče jutranje sonce po modrem nebu kakor težko obložen voz. Okna vojašnice so bila odprta in solnični žarki so padali skozi zvezajoče odprtine in razsvetljevali zamazano sobo. Priromalo je sonce do četrtega okna in žarki so padli v sobo, na tla pod posteljo, kjer je ležal človek kakor velikanski krič, z v daljavo razpetimi rokami, glavo sklonjeno do prs, z velikimi zvezajočimi usti in z odprtimi, blazno gledajočimi očmi.

Delavec brez delavskega častopisa je kakor vojak brez puške.

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO. PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Grocerijam, sladničarjem in v prodajalnih šaleznih damo primeren pust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR.
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Križev pot Petra Kupljenika.

Zgodovinska povest. Pisal Pastučkin.

(Dalje.)

Ko se je zasvetlikalo malo okence pod stropom v bledi jutranji svetlobi, ki se je slabotna in onemogla prerila po bogve kolikih ovinkih do tega kottička, je zaropotal tudi zunaj zapah in za oskrbnikom se je prikazalo dvoje oboroženih hlapcev.

"Peter Kupljenik, z nami!" Peter je ubogal. "Prokleti luteran," je rohnel sam zase oskrbnik in pobral na mizi prazno majoliko. "Vse je pohrustalo. Jaz bi ga drugače gostil in pojil, nevernika, da bi se mu želodec zvijal kakor komedijant doli na Travniku — in ni hudir, da bi ne spoznal pravega Boga! Toda gospod Leonhard so tako dobri. In potem — no, čuje se tupatam, da njegov brat tudi ne zameta vina pri obhajilu. Pa kaj bi tisto, to niso moje marnje, če sem jaz enkrat v nebesih, naj gredo makar vsi Attemsi v pekel."

Na grajskem dvorišču je že čakal namestnik. Mala, jedva petletna deklica je pritekla od drugega kона iz kuhinje z velikim kosom kruha, ki ga je podala očetu, stoječemu pred svojim rjavcem na tleh. Namestnik je začel drobiti kruh, ga dajal hčerki v drobni koscih in jo vsakokrat dvignil na rokah, da je mogla doseči z ročico, polno kruha, rjavce gobec. Deklece se je smejalo in božalo plemenito žival.

Peter se je spomnil na Stefanijo. Kos je bil zdrobljen do zadnje mrvice. Oče se je prijel za sedlo, prekalil z desno nogo široki konjev hrbet in vtaknil dokolenske škoruže v svetle stremene. Nasmehnil se je še enkrat nazaj in dekletce mu je mahalo z ročicami.

"Greš z nami, Stefanija?"

"Da," je zaploskalo dekletce.

Oče se je sklonil na konju, potegnil hčerko k sebi, jo posadil predse in pogljal rjavca v dir okoli dvorišča. Deklece se skakalo, se smejalo in ploskalo. Nato je konj obstal in Stefanija je smuknila na tla.

"Povej mami, da si jezdila," ji je naročil oče. "Zbogom!"

"Za mano!" se je obrnil k hlapcema in vjetniku.

Peter je potegnil z dlanko prek levega očesa.

II.

Zdajel so obstali pred župnikovo hišo. Andrej Nepokoj se je naglunil v tistem hipu s prvega nadstropja skozi okno in bodril:

"Hitro, hitro, gospod Attemsi! Čez pol ure, kako veste, moram biti že v novem židanem plašču, ki je vaša premlitostna gospa uvezla vanj zlato klasje in srebrne grozde."

Ogovorjenec ni odgovoril, le rahel smehljaj, ki mu je zašvigotal izza košatih brkov kakor l-grav delfin iznad lenih valov, okovanih v težko zlato popoldanske pripalice, je povedal jasno, kako prijetno so ga posegetale krog srca župnikove besede. Planil je s konja in povedel trojico, ki ga je poč komaj odhajala, v župnikovo stanovanje.

Župnik jim je prišel do vrat naproti in je ogovoril Petra:

"Andrej Gompas, vaš rojak, želi govoriti z vami."

Pokazal je z roko moza srednje postave, širokih pleč, z obruto brado in obrutimi brki, v dokolenskih, domače debelih irhovkah. Gompas je držal z obema rokama velik, sivkasto-beli širokokrajnik — pravi mlinski kamen; zato ga je tudi stiskal z obema pestmi in ga prav počasi in varno premikal v rokah od leve proti desni, kakor bi se bal, da mu zdajdaj srgmi pred noge in podere zbog svoje mlinske teže hrastov pod njim.

"Naj ne zamirijo, gospod raki, arki, ranjki-dijakom, naj jih nikar ne jezi, če prosim, da bi smel govoriti z našim gospodom fajmoštom na štiri oči."

"Ne. Jaz sem odgovoren svojim predstojnikom; le brž se pomenita!"

"Pa povej, Andrej, vpričo gospoda, če ni drugače," je prigovarjal Peter.

"A moja naročila so samo za vas, gospod fajmošt."

"Hitro pravim!" je zacepetal Nepokoj. "Mar menita, da nimam drugega opravila kakor vajine čenče sčakavati? Kaj, že tri četrt na devet!" se je začudil in kazal Attemsu s prstom na nasprotno stran ulice, kjer se je senca železne palice na solnčni uri res že bližala znamenju IX.

"Govori, Andrej!" je priganjal Peter.

"Od vaše žene prihajam in od Kristofa Gal-la."

"To je, da, namestnik, če se ne motim," se je obrnil župnik k Attemsu; ta je prikimal.

"Luteran seveda!"

"Ne vem, menda, pravijo."

"M-h, m-h. Hitro Gompas, hitro!"

Gompas pa se je odkašljeval s ponarejenim kašljem in se ni mogel odkašljati.

"Kaj je rekla Katra, ali je zdrava?" je skušal Peter utreti tir zavoženemu vozu.

"Zdrava je, zdrava, a tako žalostna, in — gotovo se ne veste: pred štirimi dnevi je morala v posteljo, prvi in drugi dan je bil mali silno živahen. Ko sem bil jaz pri njej, mi ga je pokazala, kričal je, da je bilo veselje, pa stikal z usti za mlekem, da sem se moral smejati. A predvčerajšnjim ga je mahoma minila vsa korajža. Kakor bi odrezal, je rekla Katra, naenkrat ga je prijel, začel se je zvijati, krč ga je lomil, zlasti v levem bedru in v levi željuzi. Tisti dan, je pravila Katra, ga je zgrabilo dvakrat. Ko sem se poslavljaj, je jokala in mi naročala, naj vas pozdravim in vam povem, da tako trpi radi vas."

"Kako se imenuje mali, ali Primož?"

"Da, Primož."

"Kakor tisti kranjski Luter, ki je poginil lani tam za mejo," je pripomnil Nepokoj namestniku. Namestnik je molčal.

"Torej ne bo nič iz njega?" je vprašal dalje Peter.

"Katra se boji, da bi ne bila božjast in da bi mu ne ostalo."

"Jaz ne morem več čakati. Gompas, ti si opravil — ja zagodrnjal župnik, — lahko greš; in vi, gospod namestnik, boste gotovo tako prijazni, da spremiti vjetnika zopet na grad, kajne? In — jaz upam — vaš rjavček — hiter je kakor blisk — zato pa — kaj pravim — zadnji čas — če se ne motim — tisto mesto na levi — že veste — kjer sem bil vajen videti navadno — vsako nedeljo najmanj..."

(Dalje prihajaj.)

ALI STE KDAJ PREISKUSILI

Severa's Esko

HAZILO ZOPER SRBEČICO?

Cost 50 centav

V LEKARNAH VSEPOVSOD.

W. F. SEVERA CO. CEDAR RAPIDS, IOWA